

JAARREKENING 2023

Stichting Herinneringscentrum Kamp Westerbork
Oosthalen 8
9414 TG Hooghalen



INHOUDSOPGAVE

	Pagina
Algemeen	3
Resultaat	5
Financiële positie	6
Jaarrekening 2023	
Jaarrekening	7
Balans per 31 december 2023	8
Staat van baten en lasten over 2023	10
Kasstroomoverzicht 2023	11
Waarderingsgrondslagen	12
Toelichting op de activa	14
Toelichting op de passiva	17
Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	20
Toelichting op de staat van baten en lasten	21
Overige gegevens	
Bezoldiging directie	26

BESTUURSVERSLAG

Beleid, gang van zaken en voorgaande verwachtingen

Stichting Herinneringscentrum Kamp Westerbork is opgericht in 1981 en ingeschreven in het Handelsregister bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41017933. Stichting Herinneringscentrum Kamp Westerbork is gevestigd in Hooghalen.

Doelstellingen en (kern) activiteiten

Kamp Westerbork werd in 1939 door de Nederlandse overheid opgericht als Centraal Vluchtelingenkamp en in 1942 door de bezetter in gebruik genomen als *Durchgangslager*. Van 1945-1948 deed Kamp Westerbork dienst als interneringskamp voor de van collaboratie verdachte Nederlanders en enkele Duitsers. Na de onafhankelijkheid van Indonesië werden hier tussen 1950 en 1951 Indische Nederlanders opgevangen. Vanaf 1950 bewoonden Molukkers het inmiddels tot woonoord Schattenberg omgedoopte kamp dat in 1971 werd gesloopt. In 1983 werd het Herinneringscentrum Kamp Westerbork geopend.

Herinneringscentrum Kamp Westerbork vertelt het gelaagde verhaal van deze historische plek. Centraal staat de periode van het *Durchgangslager*. Van de 107.000 Joden, Sinti, Roma en verzetsmensen die vanuit Nederland werden weggevoerd, werden meer dan 100.000 personen via Westerbork gedeporteerd. Van hen werden 102.000 door de nazi's vermoord.

Het Herinneringscentrum contextualiseert vanuit de historische plek één van de grootste genocides uit de Westerse geschiedenis naar de tijd waarin we nu leven met vaste en tijdelijke tentoonstellingen, een kenniscentrum, bijeenkomsten, educatieve activiteiten en persoonlijke verhalen.

Daarbij staan de **kernwaarden** waardigheid, authenticiteit, verbinding en zingeving centraal.

In 2023 werd weer een groot aantal activiteiten georganiseerd, onder andere:

- 4 mei herdenking. De dag van de nationale dodenherdenking.
- Voorstellingen Sjiwwwe voor Sobibor. Het project bestond uit een aantal rituele vertellingen/theatrale herdenkingsrituelen door en voor jongeren. Er was veel belangstelling, wat resulteerde in extra voorstellingen.
- Open huis. Op zondag 10 december opende het Herinneringscentrum Kamp Westerbork gratis haar deuren. Met een veelzijdig programma werd aandacht besteed aan Westerbork als historische plek.

Juridische structuur, interne organisatiestructuur en personele bezetting

Mevrouw B.J. Minco (algemeen directeur) en mevrouw G.J.M. Scholten (zakelijk directeur) vormden samen de directie van Herinneringscentrum Kamp Westerbork in 2023; met als speciale opdracht om het plan voor de vernieuwing van het museum en het kampterrein te realiseren en om een basis te leggen voor fondsenwerving. Per 1 januari 2024 is mevrouw G.J.M. Scholten gestopt als zakelijk directeur. Het toekomstplan voor de vernieuwing is nagenoeg klaar en het is bedrijfsmatig op orde. Het Herinneringscentrum kan nu weer verder met één directeur-bestuurder.

De Raad van Toezicht bestaat uit:

- de heer P.E.J. den Oudsten (voorzitter)
- de heer H.J Peters (secretaris/penningmeester)
- mevrouw K.M. Pattipilohy (lid)
- de heer mr. R.E. Vis (lid)
- mevrouw A. Noya (lid)

Naast de Raad van Toezicht kent het Herinneringscentrum ook een maatschappelijk breed samengesteld adviescollege. Voorzitter van de Raad van Advies is prof. dr. Juliette Walma van der Molen.

Het personeelsbestand is in 2023 gestegen met 1,4 FTE.

Financiële ontwikkelingen

Ontwikkelingen gedurende het boekjaar.

De bezoekersaantallen en omzet waren positief gedurende het boekjaar.

Herinneringscentrum Kamp Westerbork volgt de CAO Sociaal Werk, hierdoor hebben we te maken gehad met een forse stijging van de salarissen. Door dit gegeven werd ook duidelijk dat er heel bewust moest worden omgegaan met het doen van uitgaven en werd er focus gelegd om meer baten te genereren en zijn er gesprekken aangegaan met de (structurele) subsidieverstrekkers.

Behaalde omzet en resultaten.

Het jaar 2023 is afgesloten met een negatief resultaat uit normale bedrijfsuitoefening van €28.265 (begroot € 0).

De totale baten van het jaar 2023 bedroegen € 3.709.252 (begroot € 2.146.750)

De totale lasten van het jaar 2023 bedroegen € 3.737.517 (begroot € 2.146.750)

De baten zijn jaarlijks terugkerend met uitzondering van de Corona baten uit de NOW regeling.

In 2023 waren er 122.492 betalende bezoekers en 4.116 gratis bezoekers in het museum (totaal 126.608).

Deze cijfers zijn conform begroting en vergelijkbaar met 2018/2019 (pré Corona).

Vanaf 1 juli 2023 is het Herinneringscentrum aangesloten bij de museumkaart.

In 2023 hebben we 12.768 bezoekers ontvangen met een museumkaart.

Toestand op balansdatum.

In 2023 is een verlies ontstaan van €28.265.

Het verlies wordt onttrokken aan de overige reserves.

Vrij besteedbaar vermogen.

Onder het vrij besteedbaar vermogen vallen onze overige reserves.

Dit fungeert als continuïteitsreserve, ofwel een buffer voor financieel mindere tijden.

Voornaamste risico's en onzekerheden.

De stijgende personeelslast en vooral de onzekerheid over de hoogte van de stijging was een risico.

Kasstromen en financieringsbehoeften.

Het totaal van de mutatie geldmiddelen in 2023 t.o.v. 2022 is -€170.373.

Dit komt voornamelijk door de vorderingen: nog te ontvangen subsidies.

Risico's en risicobeheersing

Voornaamste risico's en onzekerheden.

De stijgende personeelslast was een risico in 2023, gedurende 2023 kwam er meer duidelijkheid in welke mate de personeelslasten zouden gaan stijgen komende jaren.

Voorafgaand het boekjaar was hier nog veel onduidelijkheid over.

Risicobereidheid.

Het risico is geaccepteerd door de organisatie maar zodra het specifieke risicobedrag in beeld was werd er direct op geanticipeerd, zowel in 2023 danwel voor de toekomst.

Maatregelen ter beheersing risico's.

Herinneringscentrum Kamp Westerbork is voornemens om over te stappen naar een CAO museum omdat deze passender is voor de organisatie. Er is een adviesbureau ingeschakeld om de overgang naar de CAO museum te begeleiden.

Impact van risico's.

In het begin van het boekjaar was nog onduidelijk wat de CAO stijging zou worden voor de medewerkers. In het voorjaar van 2023 werden de percentages gepresenteerd zodat de kosten konden worden meegenomen in de prognoses en er vervolgstappen konden worden genomen door de directie. De impact van het risico is dat we een verlies hebben geleden in 2023.

Verankering risicomanagement.

Het risicomanagement ligt bij de directie / MT. Wekelijks worden eventuele risico's besproken en dan wordt bepaald welke eventuele vervolgstappen hiervoor worden ondernomen.

Cultuur en gedrag - soft controls

Het Herinneringscentrum heeft een open bedrijfscultuur. Een gesprek tussen medewerker en leidinggevende is altijd mogelijk, dit kan gaan over werk gerelateerde zaken maar ook over privé omstandigheden die invloed hebben op het werk.

Beleid inzake risicobeheer financiële instrumenten

Het herinneringscentrum heeft niet-complexe financiële instrumenten, de spaarrekeningen. De directie/MT bespreekt samen met het hoofd financiën het beleid inzake deze financiële instrumenten.

Toepassing en naleving gedragscodes

Het Herinneringscentrum volgt de Governance Code Cultuur.

Onderzoek en ontwikkeling

In 2023 is er volop gewerkt aan het masterplan voor de nieuwbouw waarbij de inzichten gaande het traject zijn gewijzigd, mede ingegeven door gesprekken met stakeholders, Astron en Staatsbosbeheer. De kaders voor vernieuwing en herinrichting van het gebied zijn, in samenspraak met de Provincie Drenthe en gemeente Midden-Drenthe, doorgesproken en vastgesteld. Er zijn diverse bedrijven die het proces ondersteunen middels de expertise die zij in huis hebben. De belangrijkste partners voor de nieuwbouw en herinrichting van het kampterrein zijn Mecanoo en Kossmanndejong. De uitwerking van het masterplan voor het kampterrein zal in 2024 zijn vervolg krijgen. Tevens zal verder worden gesproken over de locatie en eventuele nieuwbouw/herbouw van het museum. RYSE - adviseurs in strategie, ontwikkeling en nieuwbouw - begeleidt het nieuwbouwproces.

Toekomstverwachtingen

We gaan er vanuit dat we in 2024 het bezoekersaantal kunnen continueren.

De begroting van 2024 ziet er als volgt uit:

Baten

Structurele subsidies	€	1.004.190
Entreegelden	€	1.120.100
Overige baten	€	390.746
	€	2.515.036

Lasten

Personele lasten	€	1.913.786
Huisvestingslasten	€	236.000
Overige lasten	€	365.250
	€	2.515.036

Komend jaar zal het wederom een uitdaging worden om een neutraal resultaat te behalen, we gaan ervoor om deze te behalen middels een efficiënte en effectieve bedrijfsvoering.

We zien de toekomst vol vertrouwen tegemoet met de mooie plannen voor de vernieuwing.

Overige onderwerpen

Het automatiseringsbeleid wordt uitgevoerd door een externe partner, namelijk TCA Automatisering.

De verantwoordelijkheid voor de interne beheersing van processen en procedures ligt bij het hoofd bedrijfsvoering cq. hoofd financiën.

RESULTAAT

In euro's

Ontwikkeling van baten en lasten

Zoals blijkt uit de staat van baten en lasten bedraagt het resultaat uit normale bedrijfsuitoefening -28.265 euro (2022: 39.269 euro).

Teneinde inzicht te geven in de ontwikkeling van het resultaat over 2023 volgt hierna een overzicht gebaseerd op de staat van baten en lasten 2023 met ter vergelijking de staat van baten en lasten over 2022. Baten en lasten zijn hierbij uitgedrukt in gehele euro's.

	<u>2023</u>	<u>2022</u>
	€	€
Bruto-Marge		
- Baten	3.709.252	3.075.431
- Kostprijs van de baten	88.164	85.249
Baten	3.621.088	2.990.182
Bedrijfslasten		
- Lonen en salarissen	1.095.763	804.760
- Sociale lasten	234.041	199.236
- Pensioenlasten	136.067	131.127
- Afschrijvingen	34.750	42.597
- Overige personeelskosten	257.435	216.312
- Huisvestigingskosten	219.154	180.698
- Verkoopkosten	27.913	29.543
- Exploitatiekosten	77.481	119.898
- Projectkosten	1.362.519	962.463
- Kantoorkosten	118.943	103.890
- Algemene kosten	43.172	43.069
- Onttrekking fondsen	57.612	103.506
	3.664.850	2.937.099
Bedrijfsresultaat	-43.762	53.083
Financiële lasten	15.497	-13.814
Resultaat uit normale bedrijfsuitoefening	-28.265	39.269
Bijzondere baten	-	-
Resultaat voor resultaatbestemming	-28.265	39.269

Financiële positie

In euro's

Uit de balans is de volgende financieringsstructuur af te leiden:

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
	€	€
Beschikbaar op lange termijn:		
Eigen vermogen	2.531.939	2.562.451
- Langlopende schulden	<u>40.000</u>	<u>82.977</u>
	2.571.939	2.645.428
Waarvan vastgelegd op lange termijn:		
- Immateriële vaste activa	-	-
- Materiële vaste activa	<u>149.964</u>	<u>148.894</u>
Werkkapitaal	2.421.975	2.496.534
Dit bedrag is als volgt aangewend:		
- Voorraden	27.502	29.268
- Vorderingen en overlopende activa	591.637	338.703
- Liquide middelen	<u>2.648.121</u>	<u>2.818.494</u>
	3.267.260	3.186.465
Af: Kortlopende schulden en overlopende passiva	<u>845.283</u>	<u>689.931</u>
Werkkapitaal	2.421.975	2.496.534

JAARREKENING 2023

BALANS PER 31 december 2023

(na resultaatbestemming)

In euro's

		<u>2023</u>	<u>2022</u>
Vaste activa	(1)		
Immateriele vaste activa		-	-
Materiële vaste activa		<u>149.964</u>	<u>148.894</u>
		149.964	148.894
Vlottende activa			
Voorraden	(2)	27.502	29.268
Vorderingen	(3)		
- Debiteuren		23.768	5.627
- Vorderingen op groepsmaatschappijen		94.263	100.835
- Vorderingen op belastingen		40.450	16.542
- Overige vorderingen en overlopende activa		<u>478.591</u>	<u>261.088</u>
		637.072	384.092
Liquide middelen	(5)	2.648.121	2.818.494
Totaal activa		<u>3.462.659</u>	<u>3.380.748</u>

BALANS PER 31 december 2023

(na resultaatbestemming)

In euro's

		<u>2023</u>	<u>2022</u>
PASSIVA			
Eigen vermogen	(6)		
* Vrij besteedbaar vermogen			
- Overige reserves		251.259	294.852
* Egalisatiereserve			
- Egalisatiereserve instellingssubsidie HcKW		45.463	2
- Egalisatiereserve instellingssubsidie LSG		<u>24.372</u>	<u>26.619</u>
		321.094	321.473
* Bestemmingsfondsen			
- Mieke en Gerhardt Meijer Educatie Fonds		1.075.001	1.085.184
- Leo-Salo-Leo fonds		19.614	19.564
- Fonds NS-gelden		<u>1.116.230</u>	<u>1.136.230</u>
		2.210.845	2.240.978
Langlopende schulden	(7)	40.000	82.977
Kortlopende schulden	(8)		
- Aflossingsverplichtingen		42.977	45.058
- Schulden aan leveranciers		77.270	61.623
- Schulden ter zake van pensioenen		45.435	45.387
- Belastingen en premies sociale verzekeringen		107.692	87.044
- Overige schulden en overlopende passiva		<u>617.348</u>	<u>496.208</u>
		890.722	735.320
Totaal passiva		<u><u>3.462.661</u></u>	<u><u>3.380.748</u></u>

STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2023

In euro's

		<u>2023</u>	<u>Begroting 2023</u>	<u>2022</u>
Baten	(10)			
Baten uit normale bedrijfsvoering		3.687.621	2.216.750	2.929.727
Overige bedrijfsopbrengsten -Corona		21.631	-	145.704
Som der baten		<u>3.709.252</u>	<u>2.216.750</u>	<u>3.075.431</u>
Bedrijfslasten				
- Kostprijs inkopen museumwinkel	(11)	88.164	70.000	85.249
- Lonen en salarissen	(12)	1.095.763	1.005.500	804.760
- Sociale lasten	(13)	234.041	210.000	199.236
- Pensioenlasten	(14)	136.067	131.000	131.127
- Afschrijvingen vaste activa	(15)	34.750	37.000	42.597
- Overige personeelskosten	(16)	257.435	253.250	216.312
- Huisvestingskosten	(17)	219.154	195.000	180.698
- PR-kosten	(18)	27.913	35.000	29.543
- Exploitatiekosten	(19)	77.481	128.500	119.898
- Projectlasten	(20)	1.362.519	-	962.463
- Kantoorkosten	(21)	118.943	103.000	103.890
- Algemene kosten	(22)	43.172	39.500	43.069
- Fondsen	(23)	57.612	-	103.506
Som der bedrijfslasten		<u>3.753.014</u>	<u>2.207.750</u>	<u>3.022.348</u>
Bedrijfsresultaat		<u>-43.762</u>	<u>9.000</u>	<u>53.083</u>
Financiële baten en lasten	(24)	-15.497	9.000	13.814
Resultaat voor resultaatbestemming		<u><u>-28.265</u></u>	<u><u>-</u></u>	<u><u>39.269</u></u>
Resultaat bestemming				
- Dotatie Leo-Salo-Leo fonds		-50		
- Dotatie VWS groot onderhoud		-45.461		
- Onttrekking fonds NS-gelden		20.000		
- Onttrekking Mieke en Gerhardt Meijer educatiefonds		10.183		
Resultaat na resultaatbestemming		<u><u>-43.593</u></u>		

Dit resultaat wordt onttrokken aan de overige reserve.

KASSTROOMOVERZICHT 2023

In euro's

	<u>2023</u>	<u>2022</u>
Bedrijfsresultaat	-43.762	53.083
Aanpassingen voor:		
Afschrijvingen immateriële vaste activa	-	4.645
Afschrijvingen materiële vaste activa	34.750	38.158
Mutatie egalisatiereserve LSG	-2.247	676
	32.503	43.479
Veranderingen in werkkapitaal		
Voorraden	1.766	-11.802
Vorderingen	-252.980	-175.654
Kortlopende schulden (excl. banken)	155.401	-91.738
	<u>-95.813</u>	<u>-279.194</u>
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	-107.072	-182.632
Betaalde interest	15.497	-13.814
	<u>15.497</u>	<u>-13.814</u>
Kasstroom uit operationele activiteiten	-91.575	-196.446
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investeringsen vaste activa	-35.820	-20.093
Desinvesteringen vaste activa	-	2.307
Investeringsen vernieuwbouw	-	-25.000
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-35.820	-42.786
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Aflossing langlopende schulden	-40.000	-40.000
Lease John Deere	-2.977	-5.058
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-42.977	-45.058
Mutatie geldmiddelen	<u>-170.373</u>	<u>-284.291</u>
<u>Het verloop van de geldmiddelen is als volgt:</u>		
Stand per 1 januari	2.818.494	3.102.785
Mutatie boekjaar	-170.373	-284.291
Stand per 31 december	<u>2.648.121</u>	<u>2.818.494</u>

Toelichting op de jaarrekening

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld volgens de geldende wettelijke bepalingen en met in achtneming van de voorschriften volgens Richtlijn 640 van de Raad voor de Jaarverslaggeving inzake organisaties zonder winstoogmerk.

De waardering van activa en passiva geschiedt, voor zover niet anders is vermeld, tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarin ze zijn gerealiseerd. Verliezen worden verantwoord in het jaar waarin ze voorzienbaar zijn.

Ter vergelijking zijn de cijfers van de goedgekeurde begroting over het huidige jaar en de realisatie van voorgaande jaar opgenomen.

In het bestuursverslag is een toelichting opgenomen over de realisatie.

Verbonden partijen

De exploitatie van het museumcafé is ondergebracht bij Stichting Faciliteiten Herinneringscentrum Kamp Westerbork. Aan deze verbonden partij worden kosten doorbelast inzake huur en facilitaire voorzieningen.

Continuïteitsveronderstelling

De in de onderhavige jaarrekening gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn dan ook gebaseerd op de veronderstelling van continuïteit van de stichting. Ondanks het verlies is de continuïteit van de stichting niet in gevaar. Er worden mooie plannen gemaakt om het herinneringscentrum te vernieuwen en toekomstbestendig te maken. Daarnaast is er veel aandacht voor een effectieve en efficiënte bedrijfsvoering.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen die zijn gebaseerd op de verwachte economische levensduur.

(Im)materiële vaste activa

De (im)materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen aanschaffingswaarde of vervaardigingskosten verminderd met afschrijvingen bepaald op basis van de geschatte levensduur rekening houdend met een eventuele restwaarde en fiscale fiscaliteiten rondom willekeurige afschrijving. De kostprijs wordt verminderd met cumulatieve bijzondere waardeverminderingen (naast afschrijvingen). De afschrijvingen bedragen een vast percentage van de aanschaffingswaarde of vervaardigingskosten. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

Voorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere netto-opbrengstwaarde. Deze lagere netto-opbrengstwaarde wordt bepaald door individuele beoordeling van de voorraden.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijke geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

De liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen van de stichting wordt onderverdeeld in reserves en fondsen. Bestemmingsfondsen betreffen middelen die zijn verkregen en zullen worden besteed conform een door derden aangegeven specifieke bestemming. Bestemmingsreserves zijn, door het bestuur bepaald, in hun bestedingsmogelijkheid beperkt en betreffen geen verplichtingen. Het bestuur kan de beperking zelf opheffen.

Egalisatiereserve instellingssubsidie

De egalisatiereserve instellingssubsidie wordt gevormd op grond van de Subsidieregeling VWS-subsidies. De maximale toegestane egalisatiereserve is 10% van de jaarlijkse instellingssubsidie.

Schulden en overlopende passiva

De kortlopende en langlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. De schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de bedragen waartegen de schuld moet worden afgelost.

Grondslagen voor resultaatbepaling

Resultaatbepaling

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten verminderd met alle hiermee verbonden, aan het verslagjaar toe te rekenen, lasten met inachtneming van de hiervoor vermelde waarderinggrondslagen. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Baten uit nalatenschappen

Een bate uit nalatenschap wordt verantwoordt wanneer, op grond van het stadium waarin de

afhandeling van de nalatenschap zich bevindt, een betrouwbare schatting van de uiteindelijke (financiële) omvang van de nalatenschap kan worden gemaakt. Dit wordt per nalatenschap beoordeeld.

Personeel.

Stichting Herinneringscentrum Kamp Westerbork is voor wat betreft de pensioenregeling van het personeel aangesloten bij het PFZW. De pensioenregeling betreft een toezegging op basis van middelloonregeling. De stichting heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in het geval van een tekort bij het bedrijfstakpensioenfonds, anders dan het voldoen van hogere toekomstige premies. PFZW heeft per 31 december 2023 een actuele dekkingsgraad van 106,3% en een beleidsdekkingsgraad van 112,0%. Voor zover verschuldigde premies nog niet zijn voldaan, worden zij als verplichtingen op de balans opgenomen.

Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen, de kortlopende schulden aan kredietinstellingen en de vlottende effecten.

TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2023

In euro's

1. VASTE ACTIVA

Immateriële vaste activa

Software

Stand 1 januari 2023

- Cumulatieve aanschafwaarde
- Cumulatieve afschrijvingen

116.826
-116.826

Boekwaarde

-

Mutaties boekjaar

- Afschrijvingen

-

Totaal mutaties

-

Stand 31 december 2023

- Cumulatieve aanschafwaarde
- Cumulatieve afschrijvingen

116.826
-116.826

Boekwaarde

-

Afschrijvingspercentage

33%

Materiële vaste activa

Andere vaste bedrijfsmiddelen

Stand 1 januari 2023

- Cumulatieve aanschafwaarde
- Cumulatieve ontvangen subsidie
- Cumulatieve afschrijvingen

581.630
-261.595
-171.141

Boekwaarde

148.894

Mutaties boekjaar

- Investerings
- Afschrijvingen

35.820
-34.750

Totaal mutaties

1.070

Stand 31 december 2023

- Cumulatieve aanschafwaarde
- Cumulatieve ontvangen subsidie
- Cumulatieve afschrijvingen

617.450
-261.595
-205.891

Boekwaarde

149.964

Afschrijvingspercentage

0 - 33%

Het pand gelegen aan Oosthalen 8 te Hooghalen is eigendom van Herinneringscentrum Kamp Westerbork en is destijds geactiveerd en de daarop ontvangen donaties zijn in mindering gebracht.
De WOZ waarde van het pand bedraagt per 1 januari 2023: € 2.479.000.

TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2023

In euro's

VLOTTENDE ACTIVA

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
2. Voorraden		
- Voorraad publicaties derden	17.438	15.408
- Voorraad eigen publicaties	8.640	13.372
- Voorraad overig materiaal	2.872	2.029
Totale voorraad	<u>28.950</u>	<u>30.809</u>
- Voorziening incurante voorraden	-1.448	-1.541
	<u>27.502</u>	<u>29.268</u>

3. Vorderingen

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
Debiteuren		
- Debiteuren	23.768	5.627
	<u>23.768</u>	<u>5.627</u>

Er is geen voorziening noodzakelijk per 31-12-2023.

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
Vorderingen op groepsmaatschappijen		
Stand per 1 januari	100.835	59.935
Mutaties boekjaar	-8.504	39.309
	<u>92.331</u>	<u>99.244</u>
Rente (2%)	1.932	1.592
Stand per 31 december	<u>94.263</u>	<u>100.835</u>

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
Belastingen en premies sociale verzekeringen		
- Omzetbelasting	40.450	16.542
	<u>40.450</u>	<u>16.542</u>
- Pensioenen	-	-
	<u>-</u>	<u>-</u>

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
Overige vorderingen en overlopende activa		
- Vooruitontvangen facturen	27.354	33.389
- Nog te ontvangen subsidies	322.517	126.480
- Nog te ontvangen coronasteun	70.870	54.246
- Nog te ontvangen bedragen	43.939	33.062
- Vorderingen op participanten	13.911	13.911
	<u>478.591</u>	<u>261.088</u>

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
5. Liquide middelen		
- Rabobank bedrijfsbonusrekening .901	1.076.953	1.105.513
- Rabobank rekening-courant .101	279.794	288.520
- Rabobank donateurs .832	59.190	129.039
- Rabo spaarrekening .443	1.152.078	1.175.145
- Rabobank bedrijfsspaarrekening .385	80.000	120.000
- Gelden onderweg	106	277
	<u>2.648.121</u>	<u>2.818.494</u>

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de stichting.

Er zijn geen kredietfaciliteiten aanwezig.

Er zijn geen leningen aanwezig.

Zekerheden:

Hoofdgroep
Verpanding

Soort zekerheid
Overige verpandingen -
Subsidieontvangsten Ministerie van OCW / VWS
Inventaris
Vorderingen op derden
Voorraden

PASSIVA

In euro's

6. Eigen Vermogen

Vrij besteedbaar vermogen

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
* Overige reserve		
Stand 1 januari	294.852	155.652
- Resultaat boekjaar:	-28.265	39.269
	<u>266.587</u>	<u>194.921</u>
- VWS Groot Onderhoud	-45.461	-
- Leo-Salo-Leo fonds	-50	-3.575
- Fonds NS-gelden	20.000	70.000
- Mieke en Gerhardt Meijer Educatie Fonds	10.183	33.506
Stand 31 december	<u><u>251.259</u></u>	<u><u>294.852</u></u>

Egalisatiereserve HcKW

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
* Egalisatiereserve instellingssubsidie + groot onderhoud		
- Stand per 1 januari	2	2
- Dotatie voorziening VWS groot onderhoud	45.461	
- Stand per 31 december	<u><u>45.463</u></u>	<u><u>2</u></u>

De egalisatiereserve instellingssubsidie is gevormd op grond van de Subsidieregeling VWS-subsidies. Het bedrag dat aan de egalisatiereserve wordt toegevoegd wordt berekend door het totaal van de met de gesubsidieerde activiteiten samenhangende baten, waaronder de vastgestelde instellingssubsidie en de gerealiseerde overige baten, te verminderen met de lasten van de gesubsidieerde activiteiten. Deze uitkomst wordt vervolgens toegerekend naar rato van de vastgestelde instellingssubsidie en de in de ingediende begroting vermeldde, met de gesubsidieerde activiteiten samenhangende overige baten.

Egalisatiereserve LSG

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
* Egalisatiereserve instellingssubsidie		
- Stand per 1 januari	26.619	25.943
- Toevoeging/onttrekking	-2.247	676
- Stand per 31 december	<u><u>24.372</u></u>	<u><u>26.619</u></u>

De egalisatiereserve LSG is gevormd op grond van de Subsidieregeling VWS-subsidies. Het bedrag dat aan de egalisatiereserve wordt toegevoegd wordt berekend door het totaal van de met de gesubsidieerde activiteiten samenhangende baten, waaronder de vastgestelde instellingssubsidie en de gerealiseerde overige baten, te verminderen met de lasten van de gesubsidieerde activiteiten. Deze uitkomst wordt vervolgens toegerekend naar rato van de vastgestelde instellingssubsidie en de in de ingediende begroting vermeldde, met de gesubsidieerde activiteiten samenhangende overige baten.

Bestemmingsfondsen

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
* Mieke en Gerhardt Meijer Educatie Fonds		
Stand per 1 januari	1.085.184	1.118.690
- Legaat	-	
	<u>1.085.184</u>	<u>1.118.690</u>
- Besteding educatieve projecten	-10.183	-33.506
Stand per 31 december	<u><u>1.075.001</u></u>	<u><u>1.085.184</u></u>

De doelstelling van het fonds is door de schenker als volgt bepaald: "Het organiseren van educatieve projecten t.b.v. jongeren op de basisschool en het voortgezet onderwijs". In 2023 zijn de kosten van educatieve activiteiten conform een directiebesluit ten laste van dit fonds gebracht.

PASSIVA

In euro's

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
* Leo-Salo-Leo fonds		
Stand per 1 januari	19.564	15.989
- Schenking	50	3.575
	<u>19.614</u>	<u>19.564</u>
- Besteding educatieve projecten	-	-
Stand per 31 december	<u>19.614</u>	<u>19.564</u>

De doelstelling van het fonds is door de schenker als volgt bepaald: "Educatieve programma's, projecten en activiteiten te ontwikkelen in het Herinneringscentrum kamp Westerbork voor bezoekers jonger dan 10 jaar".

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
* Bestemmingsfonds NS gelden		
Stand per 1 januari	1.136.230	1.206.230
- Ontvangst:	-	-
	<u>1.136.230</u>	<u>1.206.230</u>
- Besteding	-20.000	-70.000
Stand per 31 december	<u>1.116.230</u>	<u>1.136.230</u>

In 2020 heeft Stichting Herinneringscentrum Kamp Westerbork een bijdrage van € 1.250.000 van de NS ontvangen vanuit de collectieve uiting van erkenning van het leed en lot van de grote groep getransporteerde gevangenen die geen aanspraak (meer) kunnen maken op individuele financiële tegemoetkoming. Deze financiële bijdrage moet ten goede komen aan educatie, gericht op jongeren met gebruik van moderne technologie. In 2023 is een bijdrage geleverd aan de documentaire "de laatste ooggetuigen van Kamp Westerbork"

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
7. Langlopende schulden		
- Lease John Deere	-	2.977
- Lening Ministerie VWS	40.000	80.000
	<u>40.000</u>	<u>82.977</u>

	<u>2023</u>	<u>2022</u>
<u>Lease John Deere</u>		
Stand per 1 januari	8.035	13.037
Aflossing boekjaar	-5.058	-5.002
Stand per 31 december	2.977	8.035
Aflossing komend boekjaar	-2.977	-5.058
	<u>-</u>	<u>2.977</u>

Deze financiering ad € 30.225 is verstrekt ter financiering van een John Deere traktor. Aflossing vindt plaats over een periode van 5 jaar. Het rentepercentage bedraagt 0,09% vast tot en met 2024. De maandelijkse aflossing bedraagt € 426,50. Het aantal resterende termijnen bedraagt 7. Van het restant van de financiering per 31 december 2023 heeft een bedrag van nihil euro een looptijd langer dan vijf jaar.

PASSIVA

In euro's

	<u>2023</u>	<u>2022</u>
Lening VWS		
Stand per 1 januari	120.000	160.000
Dotatie/aflossing boekjaar	-40.000	-40.000
	<u>80.000</u>	<u>120.000</u>
Aflossing komend boekjaar	-40.000	-40.000
Stand per 31 december	<u>40.000</u>	<u>80.000</u>

Deze financiering ad € 200.000 is verstrekt ter verbetering van de liquiditeit door het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Aflossing vindt plaats over een periode van 5 jaar. Het rentepercentage bedraagt 0%. De jaarlijkse aflossing bedraagt € 40.000. Het aantal resterende termijnen bedraagt 2. Van het restant van de financiering per 31 december 2023 heeft een bedrag van nul euro een looptijd langer dan vijf jaar.

8. Kortlopende schulden

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
Aflossingsverplichtingen		
- Lease John Deere	2.977	5.058
- Lening Ministerie VWS	40.000	40.000
	<u>42.977</u>	<u>45.058</u>
Schulden aan leveranciers	<u>77.270</u>	<u>61.623</u>
Belastingen en premies sociale verzekeringen		
- Loonheffing	<u>107.692</u>	<u>87.044</u>
Schulden terzake van pensioenen		
- Pensioenen	<u>45.435</u>	<u>45.387</u>
Overige schulden en overlopende passiva		
- Te betalen diverse kosten	33.881	29.766
- Vakantiegeld	52.480	49.714
- Vakantiedagen	28.780	21.780
- Terug te betalen coronasteun	84.718	105.397
- Terug te betalen subsidie	8.890	24.428
- Te betalen accountantskosten	36.455	43.100
- Nog te ontvangen facturen	-	40.000
- Vooruitontvangen bedragen	925	798
- Vooruitontvangen subsidies	371.217	174.305
- Reservering eindejaarsuitkering	-	6.920
	<u>617.346</u>	<u>496.208</u>

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Rechten

Subsidie

Van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) ontvangt HcKW en het Landelijk Steunpunt Gastsprekers (LSG) jaarlijks een instellingssubsidie.

Deze subsidie moet jaarlijks worden aanvraagd, uiterlijk op 1 oktober voor subsidie voor de uitvoering in het daarop volgende jaar. Een instellingssubsidie kan niet zomaar worden stopgezet door het ministerie.

Verplichtingen

<u>Leverancier</u>	<u>Verplichting voor</u>	<u>Contractduur</u>	<u>Te betalen</u>		
			<i>Binnen één jaar</i>	<i>Tussen één en vijf jaar</i>	<i>Meer dan vijf jaar</i>
Securitas	Alarmopvolging	1 jaar	€ 775		
EQUANS	Service- en onderhouds abonnement CV installatie	1 jaar	€ 12.852		
Canon	Huur printers/kopieer apparaat	2 jaar	€ 480	€ 480	
Asito	Schoonmaak	1 jaar	€ 42.979		
TCA	Dienstverlening m.b.t. automatisering	3 jaar	€ 33.600		
TCA	Dienstverlening m.b.t. telefonie	3 jaar	€ 3.450		
Eneco	Energie o.b.v. werkelijk gebruik	1 jaar		p.m.	
Kone	Onderhoudscontract lift	1 jaar	€ 323		
Clip IT	Online inkoopabonnement	1 jaar	€ 5.100		
			<u>€ 99.559</u>	<u>€ 480</u>	<u>€ -</u>

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2023

In euro's

	<u>2023</u>	<u>Begroting 2023</u>	<u>2022</u>
10. Baten			
Eigen middelen			
- Entreegelden	1.114.228	1.068.000	883.532
- Baten museumwinkel	168.034	180.000	158.270
- Overige baten	11.819	9.000	5.947
- Projecten	1.328.143	-	954.477
- Donaties Leo-Salo-Leo fonds	50	-	3.575
- Donaties en giften	143.259	175.000	130.068
- Nalatenschappen	300	-	11.562
	<u>2.765.833</u>	<u>1.432.000</u>	<u>2.147.431</u>

Meer baten m.b.t. entreegelden (+4%) door een verhoging van de entreeprijs per 01-08-2023 (+€1 per ticket).

Minder baten m.b.t. de museumwinkel, verkoop van de boeken valt tegen en de inkooprijzen stijgen.

Voor een toelichting van de projectbaten, zie pagina 24.

	<u>2023</u>	<u>Begroting 2023</u>	<u>2022</u>
Subsidies			
- Subsidie ministerie van VWS	637.969	616.250	614.051
- Subsidie ministerie van VWS (groot onderhoud)	72.890	-	-
- Subsidie gemeente Midden-Drenthe	45.000	40.000	40.000
- Subsidie provincie Drenthe	165.929	128.500	128.245
	<u>921.788</u>	<u>784.750</u>	<u>782.296</u>
Totale baten normale bedrijfsvoering	<u>3.687.621</u>	<u>2.216.750</u>	<u>2.929.727</u>

De subsidie van het ministerie van VWS betreft een voorschot. De definitieve vaststelling vindt naar verwachting in het najaar van 2024 plaats. Extra subsidie gekregen van gemeente Midden - Drenthe (+€5.000) en van de Provincie Drenthe (+€35.000) in verband met de gestegen kosten in 2023.

	<u>2023</u>	<u>Begroting 2023</u>	<u>2022</u>
Overige bedrijfsopbrengsten i.v.m. Corona			
- Mondriaanfonds	-		50.000
- Gemeente Midden Drenthe (Coronasteun)	-		2.400
- Correctie NOW n.a.v. def. ber.	8.630		-
- NOW 3	-		2.542
- NOW 4	-		-5.402
- NOW 8	13.001		66.482
- TVL 2022	-		29.682
	<u>21.631</u>		<u>145.704</u>

In 2023 zijn de NOW's definitief vastgesteld en ingediend bij het UWV, daaruit is extra bate ontstaan.

We hebben recht op meer gelden dan dat wij zelf hadden berekend.

Totale baten	<u>3.709.252</u>	<u>2.216.750</u>	<u>3.075.431</u>
11. Inkopen			
- Kostprijs inkopen museumwinkel	88.164	70.000	85.249
	<u>88.164</u>	<u>70.000</u>	<u>85.249</u>

In euro's

	2023	Begroting 2023	2022
12. Lonen en salarissen			
- Bruto lonen	1.431.484	1.217.000	1.305.985
- Uitrust reiskostenvergoeding	-	-	-
- Mutatie vakantiedagenverplichting	7.000	-	3.547
- Mutatie vakantiegeldverplichting	2.766	-	-2.397
- Mutatie eindejaarsuitkering	-6.920	79.000	6.920
	1.434.330	1.296.000	1.314.055
- Af: Ontvangen ziekengelduitkeringen	-	-	-16.878
- Af: Doorbelaste personeelskosten	-338.567	-290.500	-492.417
	1.095.763	1.005.500	804.760

Er zijn personeelskosten doorbelast naar Stichting Faciliteiten (40K), LSG (217K) en diverse projecten (81K).

13. Sociale lasten	234.041	210.000	199.236
14. Pensioenlasten	136.067	131.000	131.127

Personeelsleden

Bij de stichting waren in 2023 gemiddeld 24,1 FTE werkzaam (2022: 22,7).

Bezoldiging directie

Aan bezoldigingen met inbegrip van pensioenlasten als bedoeld in artikel 2:383 lid 1 BW is in het boekjaar ten laste van de stichting gekomen voor bestuurders en voormalige bestuurders een bedrag van € 181.971 (2022: € 160.114).

Voor een specificatie wordt verwezen naar de overige gegevens.

	2023	Begroting 2023	2022
15. Afschrijvingen			
- Afschrijvingen immateriële vaste activa	-	-	4.645
- Afschrijvingen materiële vaste activa	34.750	37.000	37.952
	34.750	37.000	42.597

Overige bedrijfskosten

	2023	Begroting 2023	2022
16. Overige personeelskosten			
- Ziektekostenverzekering	46.212	60.000	41.526
- Opleidingskosten	5.291	8.000	11.215
- Vrijwilligersvergoeding	30.695	30.000	32.733
- Bijeenkomsten/representatie	8.312	7.000	10.857
- Reis- en verblijfkosten	10.880	5.000	11.342
- Kosten arbodienst	3.019	4.000	3.875
- Reiskostenvergoedingen	47.115	43.500	36.364
- Inhuur personeel	70.305	70.750	44.136
- Thuiswerkvergoeding	2.027	3.000	1.806
- Transitievergoeding	-	10.000	7.165
- Overige personeelskosten	33.579	12.000	15.293
	257.435	253.250	216.312

De overschrijding op overige personeelskosten wordt veroorzaakt door het actualiseren van de functiebeschrijvingen van alle medewerkers en de werkzaamheden ter voorbereiding op de overstap naar de Museum CAO.

In euro's

	<u>2023</u>	Begroting <u>2023</u>	<u>2022</u>
17. Huisvestingskosten			
- Energiekosten	57.714	80.000	44.331
- Onroerendezaakbelasting	14.559	13.000	13.250
- Schoonmaak	57.855	47.000	51.294
- Onderhoud onroerende zaak	16.813	15.000	7.913
- Bewakingskosten	6.352	5.000	4.443
- Huur opslagruimte	7.919	8.500	7.697
- Tuin/voorplein	2.503	3.000	2.754
- Museale apparatuur	308	1.000	735
- Installaties	20.778	18.500	17.394
- Verzekeringen	34.762	32.500	30.624
- Kampterrein	7.512	8.000	4.508
- Overige huisvestingskosten	10.752	9.500	9.717
	<u>237.827</u>	<u>241.000</u>	<u>194.660</u>
- Doorbelaste huisvestingskosten	-18.673	-46.000	-13.962
	<u>219.154</u>	<u>195.000</u>	<u>180.698</u>

Minder energiekosten dan begroot, in de begroting was rekening gehouden met een nieuw contract in het begin van 2023. Sinds oktober 2023 heeft het Herinneringscentrum een nieuwe energiecontract en dus hogere tarieven.

Schoonmaakkosten zijn gestegen i.v.m. indexatie tarief extern schoonmaakbedrijf en indexatie van de schoonmaakartikelen.

	<u>2023</u>	Begroting <u>2023</u>	<u>2022</u>
18. PR-kosten			
- Reclame- en advertentiekosten	728	2.000	375
- Vrienden	-	1.000	854
- Public relation- en publicatiekosten	6.116	2.500	5.209
- Bezoekersmonitoring	-	10.000	1.754
- Nieuwsbrieven	6.732	12.000	7.816
- Online marketing	8.312	7.500	12.076
- Overige kosten PR, marketing en publicaties	6.025	-	1.459
	<u>27.913</u>	<u>35.000</u>	<u>29.543</u>

	<u>2023</u>	Begroting <u>2023</u>	<u>2022</u>
19. Exploitatiekosten			
- Rijdend materieel	36.831	30.000	45.246
- Herdenking 4 mei	23.435	40.000	38.725
- Jaaractiviteiten	1.015	3.000	20.007
- Collectie	9.443	8.500	8.791
- Educatie	3.511	37.000	3.035
- Expositie	3.246	10.000	4.094
	<u>77.481</u>	<u>128.500</u>	<u>119.898</u>

Minder lasten voor de herdenking op 4 mei i.v.m. een andere invulling van de techniek gedurende de herdenking.

In euro's

	<u>2023</u>	Begroting <u>2023</u>	<u>2022</u>
20. Projecten			
- Projectlasten	1.362.519	-	962.463
	<u>1.362.519</u>	<u>-</u>	<u>962.463</u>

Toelichting op projecten:	Baten	Lasten	Resultaat
Westerbork Digitaal	264.301	293.924	-29.623
De Herinnering Aan	221.451	202.200	19.251
Vernieuwingstraject	398.227	404.302	-6.075
Diverse projecten	7.837	21.622	-13.785
LSG	322.863	322.862	1
Sjijwwe voor Sobibor	84.800	88.945	-4.145
Onvoorstelbare verbeeld	9.741	9.741	-
Memorise	20.523	20.523	-
Totaal	1.329.743	1.364.119	-34.376

21. Kantoorkosten			
- Kantoorartikelen	6.173	2.000	1.763
- Communicatiekosten	8.345	9.000	7.816
- Contributie en lidmaatschappen	9.569	7.000	7.394
- Automatiseringkosten	92.458	87.500	89.850
- Porto en verzendkosten	1.578	4.000	2.145
- Publieksbegeleiding	14.427	-	4.249
- Drukwerk	2.034	6.500	5.279
	<u>134.584</u>	<u>116.000</u>	<u>118.496</u>
- Doorbelaste kantoorkosten	-15.641	-13.000	-14.606
	<u>118.943</u>	<u>103.000</u>	<u>103.890</u>

Automatiseringkosten hoger uitgevallen door indexaties van de tarieven.

Kosten publieksbegeleiding betreft de kosten van de audiotour, deze lasten zijn niet begroot.

	<u>2023</u>	Begroting <u>2023</u>	<u>2022</u>
22. Algemene kosten			
- Accountantskosten	32.712	21.000	26.425
- Advies en juridische kosten	950	2.500	5.151
- Kosten loonadministratie	4.023	4.000	3.588
- Kosten reserveringssysteem tickets	5.487	12.000	7.905
	<u>43.172</u>	<u>39.500</u>	<u>43.069</u>

Accountantskosten (specificatie):

* 25K controle jaarrekening

* -5K controle NOW (vrijval)

* 2K afstemming BTW vragen

Minder kosten reserveringssysteem omdat er meer tickets aan de kassa worden verkocht i.p.v. online.

In euro's

	2023	Begroting 2023	2022
23. Fondsen			
- Onttrekkingen boekjaar	57.612	-	103.506

De volgende onttrekkingen zijn er gedaan aan de fondsen:

- €10.183 aan het Mieke en Gerhardt Meijer fonds
- €20.000 aan het NS Bestemmingsfonds
- €27.429 aan voorziening groot onderhoud VWS subsidie

24. Financiële baten en lasten

- Rentebaten rekening courant	-25.172	-	-1.592
- Betaalde rente lease	60	-	116
- Betaalde rente bank	-	3.000	6.868
- Betaalde bankkosten	9.615	6.000	8.422
	-15.497	9.000	13.814

De jaarrekening is akkoord bevonden door onderstaande functionarissen:

Mevr. B.J. Minco

Directeur / bestuurder

Dhr. P.E.J. den Oudsten

Voorzitter RvT

Drs. H.J. Peters

Secretaris/penningmeester
RvT

Mevr. K.M. Pattipilohy

Lid RvT

Mr. R.E. Vis

Lid RvT

Mevr. A. Noya

Lid RvT